

จิตที่เป็นสมาธิ จะมีลักษณะ (๑) **บริสุทธิ์** สะอาด คือไม่มีความอยากใดๆ หรือไม่มีแม้ความลังเลใจแม้แต่น้อย (๒) **ตั้งมั่น** เข้มแข็ง ไม่อ่อนแอ คือจะไม่มียะไมระย้าวนให้เกิดความอยากใดๆ หรือแม้เกิดความลังเลใจได้ และ (๓) **อ่อนโยน** ไม่แข็งกระด้าง ไม่เคี้ยวร้อน สามารถควบคุมได้ง่าย สุขุมรอบคอบ รวมทั้งจะมีความระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลาด้วย

แต่การที่เราไม่มีสมาธิก็เพราะมี **“สิ่งปิดกั้นสมาธิ”** มาปิดกั้นจิตของเราเอาไว้ไม่ให้เกิดสมาธิ ซึ่งสิ่งปิดกั้นสมาธินี้มีทั้ง **อย่างหยาบ** และ **อย่างละเอียด**

สิ่งปิดกั้นสมาธิอย่างหยาบก็ได้แก่อาการที่จิตน้อมไปในทาง

๑. **พอใจ** เช่น ความรัก, ความใคร่, ความชอบใจ, **อยากได้, อยากเป็นอยู่** เป็นต้น
๒. **ไม่พอใจ** เช่น โกรธ, เกลียด, กลัว, อับอาย, เบื่อหน่าย, **อยากทำลาย, อยากหนี** เป็นต้น
๓. **ลังเลใจ** เช่น สับสน, ว้าวุ่นใจ, งง, เซ่อ, ตัดสินใจไม่ถูก เป็นต้น

สิ่งปิดกั้นสมาธิอย่างละเอียดก็ได้แก่

๑. อาการที่จิตน้อมไปในทาง **พึงพอใจเล็กน้อยๆ** ในความสุข สนุกสนานทางตา, หู, จมูก, ลิ้น, และกาย โดยมีเรื่องทางเพศเป็นเรื่องสูงสุด
๒. อาการที่จิตน้อมไปในทาง**ไม่พึงพอใจเล็กน้อยๆ** หรืออึดอัดใจ หรือยังมีความอาฆาตพยาบาทฝังใจอยู่
๓. ความคิดที่**ฟุ้งซ่าน** เติลิดเปิดเปิง หรือคั่นคั่นจนน่ารำคาญใจ
๔. อาการที่จิต **เซื่องซึม** ง่วงซึม หดหู่ มีนชา เกลิบเคลิ้ม
๕. ความ**ลังเลสงสัย** ในสิ่งที่เชื่อถืออยู่ หรือในการปฏิบัติของตนเอง

ปกติในแต่ละวันนั้นสิ่งปิดกั้นสมาธิอย่างละเอียดนี้ จะครอบงำจิตของเราอยู่มากที่สุด จึงทำให้จิตของเราไม่มีสมาธิอยู่เสมอ **เมื่อจิตไม่มีสมาธิ ศึกษาศิลาญาว่าจิตนี้**

ผลประโยชน์ มองเห็นความเห็นแก่ตัว และมองไม่เห็นว่าการจะช่วยให้เขามีความเข้าใจ และเห็นแจ้งในชีวิตได้อย่างไร? รวมมองไม่เห็นว่าการจะช่วยให้เขาหลุดพ้นจากความทุกข์ของชีวิตที่กำลังประสบอยู่นี้ได้อย่างไร?

ดังนั้นผู้ที่มีปัญญาเหล่านี้จึงพยายามแสวงหาศาสนาที่**บริสุทธิ์ ที่ดีงาม, มีประโยชน์, ไม่มีโทษ, ไม่แสวงหาผลประโยชน์, ไม่มอมงายไร้เหตุผล, ให้อิสระ, เป็นสากล, และช่วยให้มีความเข้าใจและเห็นแจ้งในชีวิต, รวมทั้งช่วยให้หลุดพ้นจากความทุกข์ หรือมีความทุกข์ลดน้อยลงได้** ซึ่งก็ยากที่จะได้พบศาสนาเช่นนี้ในปัจจุบัน ดังนั้นบางคนจึงละทิ้งศาสนาของตนแล้วกลายมาเป็นคน **“ไม่มีศาสนา”** ไปในที่สุด ซึ่งนับวันคนไม่มีศาสนาเช่นนี้ จะมีมากขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน

ถ้ามนุษย์ไม่มีศาสนาจะเป็นอย่างไร?

ศาสนาย่อมคู่กับความเชื่อเสมอ **ศาสนา**คือคำสอนให้ปฏิบัติตาม ซึ่งก็ต้องอาศัย**ความเชื่อมั่น**ในคำสอนจึงจะปฏิบัติตามได้ **ซึ่งความเชื่อมั่นนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากการปลุกฝังมาตั้งแต่ยังเล็ก** คือจากจิตที่ยังว่างแล้วปลุกฝังให้เกิดมีความเชื่อขึ้นมา และเมื่อหมั่นตอกย้ำความเชื่อนั้นบ่อยๆ ความเชื่อในศาสนาก็จะมั่นคงมากขึ้น **และถ้าใครได้รับคำสอนที่ดีจากศาสนา เขาก็ย่อมที่จะได้รับแต่ความสุขสงบ** แต่ในทางตรงกันข้าม **ถ้าใครได้รับแต่การปลุกฝังให้มีแต่ความเชื่อเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีคำสอนที่ดีอยู่ด้วย** ก็จะทำให้เขากลายเป็นคน**คลั่งศาสนา** ที่ผู้สอนศาสนาสามารถชี้แนะให้เขาทำอะไรก็ได้ ที่แม้จะตรงข้ามกับหลักคำสอนของศาสนา โดยการอ้างว่าเป็นคำสอนของศาสนา **ซึ่งนี่คือผลเสียจากการนับถือศาสนาโดยขาดปัญญา**

ส่วนบางคนที่นับถือศาสนาแต่ไม่ได้รับการปลุกฝัง ให้มีความเชื่ออย่างเหนียวแน่นในศาสนา มาตั้งแต่ยังเล็ก **เมื่อโตขึ้นและได้พบสิ่งที่ไม่ดีของศาสนาที่ตนนับถือบ่อยๆ** เขาก็อาจจะขาดความ**เชื่อมั่น**ในศาสนาที่เขา**นับถืออยู่**ได้ หรือบุคคลที่แม้ได้รับการปลุกฝังให้มีความเชื่อมั่นในศาสนามาก่อนแล้วก็ตาม แต่เมื่อโตขึ้นและได้เรียนรู้